

ГАЛИЯ ДАНИЯРОВАНЫН USAID үчүн сүрөтү;

USAIDдин “БОРБОРДУК АЗИЯНЫН ЭНЕРГЕТИКАСЫ” ДОЛБООРУ

Борбордук Азия энергиянын кайра өндүрүлүүчү булактарынын зор потенциалына, энергоэффективдүүлүктү жогорулатуу үчүн кыйла мүмкүнчүлүктөргө, ошондой эле энергетика жагында региондук кызматташтыктарды кеңейтүү үчүн бардык максаттарга жана негиздерге ээ. USAIDдин “Борбордук Азиянын энергетикасы” долбоору Борбордук Азиянын беш өлкөсүнө - Казакстанга, Кыргыз Республикасына, Тажикстанга, Түркмөнстанга жана Өзбекстанга улуттук жана региондук деңгээлиндеги артыкчылыктарын ишке ашырууда жана электр энергиясын региондук сатуудан экономикалык пайда алышына жардам берет. Долбоор төмөнкү негизги үч максатты ишке ашыруу үчүн өкмөттөр жана энергетика жаатындагы кызыкдар тараптар менен тыгыз кызматташып келе жатат:

УЛУТТУК РЫНОКТОРДУ РЕФОРМАЛОО, ЛИБЕРАЛДАШТИРУУ	ТАЗА ЭНЕРГИЯ	ЭЛЕКТР ЭНЕРГИЯСЫНЫН РЕГИОНДУК РЫНОГУ
Борбордук Азия өлкөлөрүнө улуттук энергетикалык стратегияны жаңылоодо жана укуктук, институттук, ченемдик жана техникалык базасын кошуп алганда рыноктун оптималдуу түзүмүн иштеп чыгууда колдоо көрсөтүү. USAID чыгымдарды көрсөтүүнү эске алуу менен тарифти түзүү методологиясын түзүүнүн үстүндө иштеп жатат, ошондой эле ишканаларды модернизациялоого жана алардын киберкоопсуздугун камсыз кылууга көмөк көрсөтүшөт.	Стратегияларды иштеп чыгуу жана пландоо аспектилерине таза энергияны жана энергоэффективдүүлүктү жана энергетикалык пландаштырууну интеграциялоону колдоо аркылуу региондо таза жана энергиянын кайра өндүрүлгөн булактарынын (КӨЭ) көлөмүн арттыруу боюнча Борбордук Азия өлкөлөрүнүн өкмөттөрүнүн күч-аракеттерин колдоо. USAID таза жана кайра өндүрүлгөн энергияга жеке инвестицияларды тартууга көмөктөшөт.	Электр энергиясын трансчек аралык соодалоону жана генерациялык жана жеткирүүчү тармактарга ачык жеткиликтүүлүктү камсыз кылуу менен USAIDдин энергетика жагындагы региондук кызматташтыгын узак мөөнөттүү колдоого негизделген. Долбоор техникалык жана рыноктук негиздерди шайкеш келтирүү менен электр энергиясынын региондук рыногунун моделин иштеп чыгуунун үстүндө да иш алып барууда.

КАЗАКСТАН. USAID жаңы технологияларды жана эл аралык мыкты тажрыйбаларды пилоттук колдонууга көмөктөшөт. Мисалы, сунушталган акылдуу эсептегич системасы **182055 керектөөчүгө** электр энергиясынын сапатын жакшыртууга көмөк көрсөтөт. КӨЭ аукциондорун колдоо шамал энергиясынын **1кВт/саатынын** баасы рекорддук **2,6центке** чейин түшүп, региондогу эң төмөнкү баалардын бири болду. Иштеп чыгуучулар жаңы долбоорлорго **\$2,24 миллиард доллар** жеке инвестицияларды тартышты, ал эми болжолдонгон парник газдарынын эмиссияларында **60,28 миллион тонна CO₂** эмиссиясынын үлүшү 2030-жылга чейин азайтылат же болтуурлбайт.

КЫРГЫЗ РЕСУБЛИКАСЫ. USAID энергетика секторун реформалоо жана өлкөнүн таза энергияга өтүүсүнө колдоо көрсөтүү максатында Энергетика министрлиги менен өнөктөштүктү түзүүдө. Бул КӨЭ тармагын интеграциялоодогу көйгөйлөрүн анализдөө, жаңы долбоорлорду ишке ашыруу үчүн эң туура келген жерлерди тандоо, **электр энергиясын сатып алуу Келишимдерин** иштеп чыгуу, ошондой эле бөлүштүрүлүүчү энергияны генерациялоонун артыкчылыктарын көрсөтө турган **чатырдагы күн панелдери** сыяктуу чакан масштабдагы долбоорлорду пилоттук жүргүзүүнү камтыйт. USAID Министрликке **Гендердик Кеңешти** түзүүдө жана Министрлик менен Жөнгө салуучу кызматтардын сапатын жакшыртуу жана керектөөчүлөр үчүн өз ишмердүүлүгүнүн ачыктыгын күчөтүү үчүн **эки веб-платформаны иштеп чыгууда** колдоо көрсөттү.

ТАЖИКСТАН. USAID Тажикстанга энергетика системасын моделдөө, жоготууларды азайтуу, энергетикалык компанияларды ирилештирүү жана акционерлештирүү, КӨЭни атаандаштык менен сатып алууну колдоо жана энергияны сактоо системалары менен автономдуу КӨЭ боюнча пилоттук долбоорлорду иштеп чыгуу жана жүзөгө ашыруу боюнча көмөк көрсөтөт. USAID менен Энергетика жана суу ресурстары министрлиги Тажикстандын энергетика рыногун модернизациялоо максатында энергетика сектору үчүн **Иш-аракеттер Планын** иштеп чыгууну макулдашты.

ТҮРКМӨНСТАН. USAID КӨЭ жагында долбоорлорду ишке ашыруу мүмкүнчүлүктөрүн аныктоого жардам берет, **энергетика сектору үчүн көмүртектин бөлүнүп чыгышын азайтуу боюнча комплекстүү жана көлөмдүү стратегияны** иштеп чыгууну колдойт, ошондой эле мунай жана газ секторунда метан эмиссиясын азайтууга көмөктөшөт. Долбоор Өкмөт менен бирге потенциалды арттыруу, электр энергия жана көмөкчү кызмат көрсөтүүлөрдү трансчек аралык соодалоого колдоо көрсөтөт.

ӨЗБЕКСТАН. USAID бөлүштүрүлгөн электр энергиясы боюнча долбоорлорду (анын ичинде чатырдагы күн панелдерин) пилоттоо, энергетика секторун корпорациялык башкарууну жакшыртууга, КӨЭни болжолдоого жана КӨЭ тармагын интеграциялоого колдоо, ошондой эле көмүртектин эмиссиясын азайтуу максаттарына жетүүгө жана трансчек аралык көмөкчү кызмат соодасын колдоо аркылуу заманбап суутек технологияларын изилдөө аркылуу жаңы бирдиктүү рынокту жана электр энергиясынын жаңы рыногун жөнгө салуучусуна көмөк көрсөтүүдө. Долбоор ошондой эле **КӨЭ инвесторлору үчүн Колдонмону** иштеп чыгууну колдоого алган.

РЕГИОН. USAID регионалдык жана трансчек аралык электр энергиясын соодалоону колдойт. USAID **энергетика тармагынын 300 өкүлүн** бириктирген **Региондук Таза Энергия Форумун** баштады. Жаңы **жашыл суутек** окуу планын иштеп чыгуу жана региондук SCADA системасы үчүн заманбап видео дубалды сатып алууга General Electric Digital компаниясын тартуу менен бирге, USAID **Борбор Азия үчүн Америкалык Инновация Борборун** ачууга Ташкент мамлекеттик техникалык университети менен Делавэр университетинин ортосундагы байланыштарды түзүү аркылуу АКШ компаниялары менен жергиликтүү институттардын ортосундагы өнөктөштүктү өстүрүүдө.

СЕКТОРЛОП-АРАЛЫК КОЛДОО. Окутуу жана Гендердик демилгелер аркылуу колдоо көрсөтөт. Жаш адистерди колдоо жана гендердик теңчиликти жана социалдык инклюзияны колдоо үчүн **Аялдар жана жаштар үчүн Насаатчы (Ментордук) тармагын** ишке киргизүү үчүн Электр энергетикасы боюнча магистратурага окуу стипендиясын каржылоо бөлүнгөн.

ЖЫЙЫНТЫКТАР

25 ДОКУМЕНТ
СУНУШТАЛЫП, АНЫН
ИЧИНЕН 9 ӨКМӨТӨР
ТАРАБЫНАН КАБЫЛ
АЛЫНГАН ЖАНА ИШКЕ
АШЫРЫЛГАН

ИШТЕП ЧЫГУУЧУЛАР
УБАДА КЫЛГАН \$2,24
МИЛЛИАРД
ИНВЕСТИЦИЯ

624 МВт ТАЗА ЭНЕРГИЯ
+ 2883 МВт ГАЗ МЕНЕН
ИШТЕЛИП ЧЫККАН

11 МЛН. ТОННА CO₂
АТМОСФЕРАГА КИРГЕН
ЖОК

87 ИНСТИТУТКА
КОЛДОО КӨРСӨТҮЛДҮ

1,688 ЭНЕРГЕТИККЕ
ОКУТУУ ӨТКӨРҮЛГӨН

БАЙЛАНЫШ

Патрик Мэйер

Энергетика боюнча
кеңешчи, USAID/
Борбордук Азия,
Алматы ш., Казакстан
pmeyer@usaid.gov